

Berenschot

A person in a white shirt and dark trousers is sitting in a red armchair. They are surrounded by numerous white papers that appear to be falling or blowing around them. The background is a light blue wall, and the floor is light wood. The overall scene suggests a state of chaos or being overwhelmed by information.

Werkgroep Lokale rekenkamers

Symposium 'Blik op samenspel'

Even voorstellen

Peter Oskam

*Burgemeester Capelle a/d
IJssel*

Jan de Ridder

*Directeur rekenkamer
Amsterdam-Zaanstad;
voorzitter NVRR*

Sofie Dreef

*Adviseur Berenschot –
secretaris werkgroep*

Doel & Agenda

Doel van de workshop = bevindingen delen & in gesprek over oplossingsrichtingen

- Rapport verrijken
- Gesprek op gang houden

Agenda:

1. Over de werkgroep:
 - Aanleiding
 - Context
 - Aanpak
2. Bevindingen: het referentiebeeld
3. Conclusies & oplossingsrichtingen:
 - Slapende rekenkamers
 - Relatie raad - rekenkamer
 - Kwaliteit

Over de werkgroep... Aanleiding

- Raad is verplicht een lokale rekenkamer(functie) in te stellen
- Doel lokale rekenkamer: *het doen van onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur*
- Echter, niet alle gemeenten zetten het instrument ook daadwerkelijk in:
 - Onderzoek Stibabo (2013): 35 gemeenten met een slapende rekenkamer
 - Onderzoek Berenschot (2015): 8% van de gemeenten heeft een slapende rekenkamer
- Slapende rekenkamer:
 - Doet geen of bijna geen onderzoek
 - Heeft (nagenoeg) geen budget
 - Er geen leden zijn benoemd
 - Of een combinatie van deze factoren

Over de werkgroep... Aanleiding (2)

- Onafhankelijke werkgroep lokale rekenkamers, ingesteld door ministerie van BZK
 - 2 burgemeesters: mevr. Adema (Lelystad) en dhr. Oskam (Capelle a/d IJssel)
 - 2 griffiers: mevr. Hesp (Heemstede) en dhr. Philips (Amstelveen)
 - 2 directeuren van rekenkamers: mevr. Lugtenburg (Doetinchem) en dhr. De Ridder (Amsterdam-Zaanstad)
 - Secretariaat door Berenschot
- Klankbordgroep: VNG, VvG, Vereniging voor Raadsleden, Algemene Rekenkamer
- Opdracht: in gesprek met gemeenten om
 - informatie te verzamelen over de toegevoegde waarde van lokale rekenkamers vanuit de optiek van gemeenteraadsleden en hoe rekenkameronderzoek bijdraagt aan het verbeteren van het leervermogen van de overheid
 - individuele gemeenten, daar waar nodig, handvatten te bieden om het instrument rekenkamer te verstevigen

Over de werkgroep... Context

- Ministerie van BZK zet op meerdere sporen in op het versterken van lokale rekenkamers:
- Werkgroep lokale rekenkamers
- Wijziging van de Gemeentewet en de Provinciewet > Wet versterking decentrale rekenkamers (in juni 2018 een in consultatie gebracht)
- Subsidie aan de NVRR, gericht op de verdere professionalisering van rekenkamers.
- Bredere discussie over de toekomst van de lokale democratie en de rol van de raad daarin > meerdere onderzoeken

Over de werkgroep... Aanpak

Selectie van gemeenten:

- 44 gemeenten uitgenodigd voor een gesprek
 - Nadruk op gemeenten met een vermoede slapende rekenkamer
 - Daarnaast is een aantal gemeenten uitgenodigd met een actieve rekenkamer: *good practices*
 - Evenredige geografische spreiding over het land.
- Totaal 37 gesprekken gevoerd
 - 5 gemeenten vonden het niet opportuun om met de werkgroep in gesprek te gaan
 - Met 2 gemeenten later dit jaar mogelijk in gesprek

Gesprekken:

- Met burgemeester, griffier, raadsleden en rekenkamerleden
- Voorbereid door Berenschot & griffier: ruimte voor aandachtspunten vanuit de gemeente

Bevindingen - Lokale rekenkamer als kwetsbaar raadsinstrument

- Spanning tussen onafhankelijkheid en nabijheid
- Makkelijk weg te bezuinigen
- Contextfactoren bepalend voor wijze waarop raad omgaat met rekenkamer
 - Omvang gemeente
 - Type/omvang maatschappelijke opgaven
 - Opvattingen en behoeften van de raad over kaderstelling en controle
 - Politieke cultuur
 - Opstelling van college/ambtelijke organisatie

Bevindingen - Referentiebeeld

Wanneer werkt het systeem in de ogen van de werkgroep goed?

Afhankelijk van:

1. Kwaliteit van de rekenkamer(onderzoeken), (mede) conform wettelijke opdracht;
2. Wijze waarop de raad de rekenkamer hanteert als instrument voor kaderstelling en controle, en de rol van het college/de ambtelijke organisatie hierin;
3. Kwaliteit van de interactie tussen raad en rekenkamer, met aandacht voor de positie van het college/de ambtelijke organisatie;
4. Onderhouden en ontwikkelen van het systeem, vanuit het besef dat de rekenkamer een kwetsbaar raadsinstrument is.

Conclusies & oplossingsrichtingen – Slapende rekenkamers

- 6 echt slapende rekenkamers (5 andere wilde niet praten)
- Waarom slapen rekenkamers?
 - Slechte ervaringen
 - Zien geen toegevoegde waarde
 - Hechten minder waarde aan controlerende functie

Discussie: hoe slapende rekenkamers te activeren?

Conclusies & oplossingsrichtingen: relatie raad - rekenkamer

- Een goede professionele relatie tussen rekenkamer en raad is essentieel.
- Tussen rekenkamer en college/ambtelijke organisatie zit al snel een zekere spanning.
- De 'afrekenkamer' ligt altijd op de loer, zeker bij gepolariseerde politieke verhoudingen.

Discussie: In sommige gemeenten wordt de professionele relatie tussen rekenkamer en raad goed vorm gegeven en in andere gemeenten blijkt dat erg lastig.

- *Hoe kunnen gemeenten hierin worden ondersteund?*
- *Welke rol zouden BZK en de beroepsverenigingen kunnen spelen?*

Conclusies & oplossingsrichtingen: kwaliteit van het instrument

- Gemeenten vragen zich vaak af hoe ze de kwaliteit van het instrument kunnen verbeteren:
 - Betere selectie van rekenkamerleden
 - Betere onderzoeksonderwerpen
 - Betere doorwerking van aanbevelingen
 - Betere.....
- Gemeenteraden voelen zich soms onzeker over de kwaliteit van het uitgevoerde onderzoek en vinden zichzelf niet geëquipeerd om dat te beoordelen.

Discussie: de werkgroep denkt dat een handreiking met richtlijnen zinnig zou zijn

- *Is zo'n handreiking zinvol?*
- *Wat moet er in de handreiking staan?*
- *Zijn er nog andere manieren om gemeenten te helpen de kwaliteit op orde te krijgen?*

Vervolg

- Alle gemeenten hebben een eigen gespreksverslag en advies ontvangen
- Eindrapportage wordt aangeboden aan de minister (waarschijnlijk in april)
- Eindrapportage wordt toegezonden aan de Tweede Kamer

Berenschot

www.berenschot.nl

 /berenschot